

سلامت

خسارت ۱۲میلیارددلاری آلودگی هوا

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشور ما به طور میانگین، حدود ۳۰۰ روز آفتابی در سال دارد. در حالی که کشورهای، باتنها ۱۰۰ روز آفتاب، مسیر گذار به انرژی های پاک و تجدیدپذیر را جدی گرفته اند

محمدرضا ظفرقندی گفت: بر اساس مطالعاتی که در دولت ارائه شده، سالانه حدود ۵۰ هزار نفر از هموطنان مان در اثر پیامدهای ناشی از آلودگی هوا جان خود را از دست می دهند. همچنین برآوردها حاکی از آن است که مجموع هزینه های مستقیم و غیرمستقیم ناشی از بیماری ها، درمان، مرگ ومیرها و پیامدهای اجتماعی آن، سالانه بالغ بر ۱۲میلیارد دلار خسارت به کشور وارد می سازد.

ظفرقندی گفت: قانون «پزشکی خانواده ونظام ارجاع» که در چهار دوره از برنامه های پنج ساله توسعه کشور گنجانده شده، نخستین بار در دوران وزارت جناب آقای دکتر پزشکیان در دولت اصلاحات و در زمان ریاست جمهوری آقای خاتمی، مطرح شد؛ در نیمه دوم دوره وزارت ایشان، این مهم در دستور کار قرار گرفت و البته اجرای آن در سطح یک به طور محدود آغاز شد، اما فرصت برای توسعه آن به سطوح بالاتر فراهم نشد.

وزیر بهداشت در ادامه به تبیین کامل اجرای گام به گام برنامه پزشک خانواده پرداخت و در تشریح گفت: اکنون، در آغاز این مسیر، بر آنم تا اهم نکات این چهار چوب را به اختصار با شما در میان بگذارم؛ نخست آنکه، لازمه هر تصمیم عالمانه، آگاهی دقیق از وضعیت موجود است. از این رو، در خواستم از رؤسای دانشگاه ها و دانشکده های علوم پزشکی این است که نسبت به ارزیابی دقیق وضعیت فعلی اقدام کنند. باید بدانیم کجا ایستاده ایم؛ در همین زمینه، سخن گهریار مولای متقیان، حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام، را یادآوری شوم که فرمودند: «رحم الله امرء علم من أين و فی أين و لالی آیین» (خدا رحمت کند کسی که بداند از کجا آمده، اکنون در کجا ایستاده و به کدام سو رهسپار است).

وی با تأکید بر لزوم بهره گیری هدفمند از ظرفیت های نوین، اظهار کرد: بی تردید، در دنیای امروز، فناوری های الکترونیک، فضای مجازی، پزشکی از راه دور و ابزارهای نوینی چون هوش مصنوعی، نقش آفرینی مؤثری در بهینه سازی خدمات سلامت دارند. دیگر نمی توان انتظار داشت که خانه های بهداشت و مراکز درمانی کشور همچون چهار دهه پیش فعالیت کنند؛ ساختارهای موجود باید با تحولات فناورانه همگام شوند.

فوت سالانه ۵۰هزار نفر در کشور به دلیل پیامدهای ناشی از آلودگی هوا

وی عنوان کرد: موضوع آلودگی هوا از جمله چالش های جدی سلامت عمومی که در کشور است که نمی توان در برابر آن بی تفاوت بود. بر اساس مطالعاتی که در دولت ارائه شده و در قالب ارائه های تخصصی به بحث گذاشته ایم، سالانه حدود ۵۰ هزار نفر از هموطنان مان در اثر پیامدهای ناشی از آلودگی هوا جان خود را از دست می دهند. این مساله، نه تنها از منظر انسانی، بلکه از حیث اقتصادی نیز بسیار هزینه زا ست؛ به گونه ای که برآوردها حاکی از آن است که مجموع هزینه های مستقیم و غیرمستقیم ناشی از بیماری ها، درمان، مرگ ومیرها و پیامدهای اجتماعی آن، سالانه بالغ بر ۱۲میلیارد دلار خسارت به کشور وارد می سازد.

وی ادامه داد: این یک حرکت ملی و راهبردی لازم دارد. طبق آمار جهانی، سالانه حدود ۷۰۰ هزار کودک به دلیل آلودگی هوا جان خود را از دست می دهند. اگر قرار است اقدامی اساسی و تحول آفرین در حوزه سلامت داشته باشیم، نباید صرفاً به سطح خانه های بهداشت بسنده کنیم، بلکه باید گام هایی در راستای مسئولیت اجتماعی برداشته شود؛ مسئولیتی که پیش از مداخلات بهداشتی آغاز می شود.

وی خاطرنشان کرد: این موضوع در دولت نیز به طور جدی مورد بررسی قرار گرفته و گزارشهای مرتبط در جلسات هیات دولت ارائه شده است. تجربیات کشورهای دیگر نیز بررسی و مورد استناد قرار گرفته و خوشبختانه این مساله در حال تبدیل شدن به یکی از رویکردهای غالب دولت است. به ندرت جلسه ای برگزار می شود که دکتر پزشکیان شخصا پیگیر این مساله نباشند. از وزیر نیرو گرفته تا رئیس سازمان برنامه و بودجه، در جریان آخرین وضعیت واردات پتل های خورشیدی و برنامه ریزی های عملیاتی مربوطه قرار گرفته اند.

وی افزود: پویش ملی «نه به تصادفات!» نیز از دیگر اقدامات اجتماعی دولت در راستای ارتقای سلامت عمومی است. وقتی سخن از جوان سازی جمعیت به میان می آید، نمی توان از کنار آمار سالانه ۲۰ هزار کشته در تصادفات به سادگی عبور کرد. این مسئولیت اجتماعی، مسئولیت همه دستگاه هاست؛ از پلیس راه گرفته تا وزارت راه، وزارت صمت و دیگر نهاد های ذی ربط. در همین راستا، سه فاز برای این طرح تعریف شده است. فاز نخست، فرهنگی و تبلیغی بود که با مشارکت گسترده رسانه ها و نهاد های مدنی تا نیمه فروردین ماه اجرا شد و همچنان ادامه دارد.

ورود به فاز اول و دوم پویش ملی «نه به تصادفات!»

وزیر بهداشت تصریح کرد: یکی از اهداف کلان ما، کاهش فاصله میان حوزه سلامت و مردم در ابعاد اطلاع رسانی و مشارکت اجتماعی است. در همین راستا، پویش ملی کاهش تصادفات جاده ای که فاز نخست آن به پایان رسیده و همچنان در حال اجرا ست، وارد مراحل دوم و سوم خود شده است. شب گذشته نیز در جلسه ای با حضور آقای دکتر عارف، ادامه روند این پویش مورد بررسی قرار گرفت. در پاسخ به پرسشی درباره برنامه پیش رو، اعلام کرد که در حال ورود به مرحله ای هستیم که کاهش خطای انسانی در اولویت قرار دارد.

وی ادامه داد: اکنون وقت آن است که وزارت راه و شهرسازی، برنامه های خود را در خصوص نقاط حادثه خیز جاده ای ارائه کند. همچنین وزارت صنت، معدن و تجارت باید راهکارهایی برای ارتقای ایمنی خود روهایی پیشنهاد دهد. پلیس نیز موظف است نقش بازدارنده و مؤثر خود را با جدیت ایفا کند. خوشبختانه این موضوع، به یکی از محورهای اصلی در جلسات دولت تبدیل شده و شخص دکتر پزشکیان به طور پیوسته این موضوع را دنبال می کنند. در خصوص سامانه های نظارتی و دوربین های ثبت تخلف، تکالیف مشخصی به پلیس ابلاغ شده است.

وزیر بهداشت همچنین خاطرنشان کرد: در حال حاضر، میانگین تعداد دوربین های جاده ای کشور، حدود ۰.۲ عدد در هر ۱۰۰ کیلومتر است، در حالی که استاندارد جهانی ۶ تا ۷ دوربین در همین بازه است. متأسفانه بخشی از دوربین ها نیز غیرفعال و خارج از سرویس هستند و دوربین های ثابت، اثر بازدارندگی محدودی دارند؛ چرا که رانندگان از محل دقیق آن ها اطلاع دارند. راهکار پیشنهادی، استفاده از ظرفیت بخش خصوصی برای نصب، نگهداری و بهره برداری از این دوربین هاست، به گونه ای که هزینه ها تأمین شده و در عین حال، هدف بازدارندگی نیز تحقق یابد.

اشرفی: راستش را بخواهید زیاد به حل این چالش در آینده نزدیک خوشبین نیستم. چون اولاً برای مهار منشأ های داخلی نیازمند بودجه های قابل توجهی هستیم که هنوز خبری از چنین بودجه هایی نیست. ثانیاً، در مورد منشأ های خارجی هم همانطور که گفتم کشورهای عربی تمایل چندانی به صرف هزینه های کلان واجری طرح هایی برای مهار ریزگردها ندارند. ولی به هر حال امیدواریم دولت که همواره تأکید بر توجه ویژه به استان های جنوبی کشور داشته، تدبیری در این زمینه بیندیشد و دغدغه مردم اصیل خوزستان را در این زمینه برای همیشه مرتفع کند.

لغو پروازها

علاوه بر این روز سه شنبه غلظت گرد و غبار به حدی بود که در پی کاهش شدید دید و اختلال جوی، سه پرواز از فرودگاه بین المللی شهید سلیمانی اهواز لغو و هشت پرواز دیگر نیز با تأخیر مواجه شدند. به گفته اداره کل فرودگاه خوزستان، مسافران برای اطلاع از وضعیت پروازها باید اطلاعات را از طریق سایت رسمی فرودگاه دنبال کنند.

آماده باش هلال احمر

وخامت اوضاع به حدی بود که حسن عبودی مزعی، سرپرست جمعیت هلال احمر خوزستان از آغاز توزیع ماسک در مناطق پرتردد شهری سراسر استان خبر داد و اظهار داشت: این اقدام با توجه به شرایط خطرناک جوی ناشی از وقوع گرد و غبار، توسط تیم های امدادی سیار در حال انجام است.

وی با اعلام وضعیت آماده باش تیم های امدادی برای ارائه هر گونه خدمات اضطراری در صورت نیاز به امدادرسانی گفت: واحدهای سیار این جمعیت به منظور حفظ سلامتی مردم و امکان امدادرسانی به موقع در صورت وقوع حادثه در نقاط پرتردد شهری مستقر شدند.

گرد و غباری که هزار نفر را بیمار کرد

در همان زمان میثم معزی، معاون درمان دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز نیز با اشاره به وقوع گرد و غبار شدید در استان خوزستان اظهار کرد: تا عصر سه شنبه (۲۶ فروردین) حدود ۱۰۰۰ بیمار با مشکلات قلبی و تنفسی غیر عفونی به مراکز درمانی و اورژانس ها مراجعه کرده اند.

وی افزود: از این تعداد ۱۱۲ نفر برای دریافت خدمات درمانی بیشتر بستری شدند و دیگر مراجعه کنندگان به صورت سریایی خدمات لازم را دریافت کردند. معاون درمان دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز با اشاره به روند افزایشی مراجعه بیماران تنفسی به بیمارستان ها گفت: خوزستانی ها به ویژه سالمندان، کودکان، بیماران مزمن و زنان باردار تا حد امکان از خانه خارج نشوند.

وی با اشاره به آماده باش کامل تیم های بحران مراکز درمانی و تمامی بیمارستان ها از ساعات

اولیه وقوع آلودگی هوا و گرد و خاک، بیان کرد: در این خصوص بر آماده باش بخش های و پزشکان اورژانس و بررسی تجهیزات، تجهیز استوک دارویی، آماده باش بخش های ویژه و بخش های بستری از جمله، ICU و CCU، NICU، PICU و همچنین واحدهای پاراکلینیک بالینی، اتاق عمل، دیالیز، تالاسمی، تصویربرداری و آزمایشگاه تأکید شده است.

تهدید زندگی با ذرات معلق

اما چرا ذرات گرد و غبار تا این حد خطرناک هستند؟ به گفته کارشناسان در دل این گردوغبارها، ذراتی بسیار ریز وجود دارند؛ ذرات معلق کوچک تر از ۵.۲ میکرون که می توانند از طریق دستگاه تنفسی وارد جریان خون شوند و اثرات جبران ناپذیری بر سلامت انسان بگذارند. افزایش بیماری های قلبی، تنفسی، کاهش عملکردیه و حتی افزایش نرخ مرگ ومیر تنها بخشی از عوارضی است که تحقیقات جهانی آن اثبات کرده اند.

از سوی دیگر، ورود این توده ها به زیست بوم های حساس مانند تالاب ها، عرصه های جنگلی و کانون های حیات وحش، خاک را آلوده و آب ها را ناسالم می کند. مرگ خاموش گیاهان، افزایش فرسایش خاک و کاهش تنوع زیستی، دستاورد همین توده های بی صاحب در آسمان ماست.

قطعه نامه های بی اثر

با این حال، ما با پدیده ای روبرو هستیم که منشأ اصلی آن برون مرزی و در کشورهای حاشیه خلیج فارس است. برای همین ایران از سال ۱۳۹۷ تاکنون بارها تلاش کرده با تعریف برنامه های همکاری منطقه ای، به این بحران پاسخی مشترک دهد. برگزاری کنفرانس ها، تنظیم تفاهم نامه ها، تصویب روز جهانی مقابله با طوفان های ماسه و حتی ارائه قطعه نامه در مجمع عمومی سازمان ملل، بخشی از این تلاش ها بوده است. اما واقعیت چیز دیگری است. هیچ کدام از این توافقات هنوز به اجرا در نیامده اند. مشکل، نبود اراده عملیاتی در سطح منطقه ای است؛ هر کشوری در پی حل بحران خود است، بی آن که اثرات فرامرزی آن را بپذیرد.

همه دلایل بروز یک چالش

محمد جواد اشرفی، مدیرکل اداره کل حفاظت محیط زیست خوزستان در گفت و گو با «شهروند» با ذکر اینکه بیشترین منشأ گرد و غبار در خوزستان و استان های مرزی، منابعی در دیگر کشورها هستند می گوید: اصولاً ۷۰ درصد گرد و غباری که هر از چندگاهی وارد خوزستان و استان های مرزی می شود، از کشورهای همسایه نشأت می گیرد.

وی می افزاید: برای همین از چند سال قبل سازمان محیط زیست در کنار وزارت امور خارجه تلاش کرده تا از طریق دیپلماسی کشورهای منطقه را متقاعد کند تا با روش های موجود، جلوی شکل گیری توده های گرد و غبار در کشورهای خودشان را بگیرند و نگذارند این گرد و غبار وارد ایران شود. اما واقعیت این است که این نامه ها و قول و قرار های شفاهی تضمین اجرایی ندارد. برای همین، این کشور هارغبتی برای تثبیت کانون های گردوغبار ندارند.

وی با ذکر اینکه شدت و حجم طوفان ریزگردهای اخیر طی ۱۰ سال گذشته بی سابقه بوده است گفت:

«شهروند» بررسی می کند: دلایل بروز گرد و خاک در استان های جنوبی کشور

وقتی که هوا برای هیچکس سالم نیست

✍️ [حمید رضا خالدي] خوزستان دوباره در دام طوفان گرد و غبار افتاد. طوفانی که گرچه بعد از سیل ۹۸ زمین گیر شده بود اما، تکرار دوباره آن در هفته گذشته بار دیگر، خاطرات تلخ گذشته را پیش روی مردم این استان و استان های مرزی به نمایش گذاشت. تندبادی که دو شنبه ظهر از سمت شمال عربستان شکل گرفت و بعد به سمت جنوب عراق حرکت کرد و توده دیگری را شکل داد که باد آن را به سمت استان های جنوب غربی و غربی کشور ما سوق داد.

حجم این ریزگردها بیش از ۱۰ میکروگرم در مترمکعب بوده است.

اشرفی در مورد وضعیت کنونی حضور ریزگردها در این استان نیز گفت: خوشبختانه وضعیت اکثر مناطق استان از حیث حضور ریزگردها به حالت طبیعی بازگشته و فقط بخش هایی از شرق استان همچنان درگیر این پدیده هستند که به زودی آن ها نیز به حالت عادی باز خواهند گشت.

مدیرکل اداره کل حفاظت محیط زیست خوزستان می افزاید: در مجموع مساحتی حدود ۲۵۰ هزار هکتار محوطه غبار خیز را شامل می شود. این ابعاد وقتی معنا دارتر می شود که بدانید صحرای عربستان که منشأ اصلی ریزگردهاست ۹۰ میلیون هکتار، صحرای عراق ۳۲ میلیون هکتار، سوریه ۵ میلیون هکتار وسعت دارند! در مجموع می توان گفت که صحرای منشأ گرد و غبار خارجی بیش از ۲۵۲ میلیون هکتار وسعت دارند. در مورد کانون های داخلی نیز می توان گفت که از ۲۵۰ هزار هکتار کانون داخلی ۱۱۲ هزار هکتار آن در جنوب و جنوب شرقی اهواز قرار دارند.

اما برای مهار این طوفان های گرد و غبار چه اقداماتی صورت گرفته است. سؤالی که اشرفی در پاسخ به آن می گوید: در سال های گذشته و بخصوص در بازه ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ اقداماتی در این زمینه صورت گرفته است. مثلاً یکی از راهکارهای پیشنهادی کارشناسان، توسعه کشت درخت در استان بود و در همین راستا تعدادی درخت و نهال در نقاط غبارخیز کاشته شده است. از سوی دیگر بحث توجه به انجیزداری و آبخوان داری هم باید به صورت موازی مورد توجه قرار گیرد که در این راستا نیز طرح هایی در حال اجرا ست.

وی همچنین تأکید می کند: خوشبختانه سیل سال ۹۸ برای استان ما یک نعمت بود چرا که به زبان ساده، باعث شد تا ذرات گرد و غبار به هم بچسبند و باد به راحتی نتواند آن ها را جابه جا کند و گرنه ممکن بود طوفان های گرد و غبار داخلی نیز به طوفان های خارجی اضافه شوند.

با این وجود هنوز یک سؤال اساسی باقی است. اینکه چند سال دیگر مردم خوزستان می توانند دغدغه طوفان های مرگبار گرد و غبار را به فراموشی بسپارند؟ سؤالی که مدیرکل اداره کل حفاظت محیط زیست خوزستان در پاسخ به آن می گوید: راستش را بخواهید زیاد به این مساله خوشبین نیستم. چون اولاً برای مهار منشأ های داخلی نیازمند بودجه های قابل توجهی هستیم که هنوز خبری از چنین بودجه هایی نیست. ثانیاً، در مورد منشأ های خارجی هم همانطور که گفتم کشورهای عربی تمایل چندانی به صرف هزینه های کلان واجری طرح هایی برای مهار ریزگردها ندارند. ولی امیدواریم دولت که همواره تأکید بر توجه ویژه به استان های جنوبی کشور داشته، تدبیری در این زمینه بیندیشد و دغدغه مردم اصیل خوزستان را در این زمینه برای همیشه مرتفع کند.

